

РІШЕННЯ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ

Непроведення з вини власника або уповноваженого ним органу розрахунку з працівником у строки, передбачені ст. 116 КЗпП України, є підставою для відповідальності, передбаченої ст. 117 зазначеного Кодексу, тобто виплати працівникові його середнього заробітку за весь час затримки по день фактичного розрахунку. Після ухвалення судового рішення про стягнення заборгованості із заробітної плати роботодавець не звільняється від відповідальності, передбаченої ст. 117 КЗпП України, а саме виплати середнього заробітку за час затримки розрахунку при звільненні

ПОСТАНОВА

*Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України
від 29 січня 2014 р. у справі № 6-144ц/13
(в и т я г)*

У березні 2013 р. М. звернулася до суду з позовом до редакції газети «Тернопіль вечірній» (далі — Редакція), третя особа — Тернопільська міська рада (далі — Міськрада), про стягнення середнього заробітку за час затримки виплати заробітної плати та відшкодування моральної шкоди.

М. послалася на те, що на момент звільнення її з роботи з посади головного бухгалтера Редакції з нею не проведено розрахунок. У зв'язку з цим Тернопільський міськрайонний суд Тернопільської області рішенням від 5 листопада 2012 р. (№ 2/1915/759/2012), залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду Тернопільської області від 20 грудня 2012 р., частково задовольнив її позов до Редакції та ухвалив стягнути з останньої на користь М. 20 тис. 853 грн 15 коп. заборгованості із заробітної плати, 11 тис. 131 грн 50 коп. компенсації за невикористану відпустку, 4 тис. 600 грн 86 коп. вихідної допомоги та 10 тис. грн середнього заробітку за час затримки виплати заробітної плати.

Проте відповідач заборгованість із заробітної плати так і не сплатив.

Пославшись на ст. 117 КЗпП та враховуючи збільшення розміру позовних вимог, М. просила стягнути з Редакції на її користь 30 тис. 828 грн середнього заробітку за час затримки виплати заробітної плати за період з листопада 2012 р. до червня 2013 р. та 50 тис. грн на відшкодування моральної шкоди.

Тернопільський міськрайонний суд Тернопільської області рішенням від 31 липня 2013 р.,

залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду Тернопільської області від 12 вересня 2013 р., позов М. задовольнив частково: ухвалив стягнути з Редакції на користь М. 500 грн на відшкодування моральної шкоди. У задоволенні позовних вимог М. про стягнення середнього заробітку за час затримки виплати заробітної плати відмовив. Суд також вирішив питання про розподіл судових витрат.

Ухвалою Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 10 жовтня 2013 р. у відкритті касаційного провадження у справі за касаційною скаргою М. на зазначені рішення суду першої та ухвалу суду апеляційної інстанції відмовлено.

У заяві М. порушила питання про скасування ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 10 жовтня 2013 р. й направлення справи на новий розгляд до суду касаційної інстанції з підстав, передбачених п. 1 ч. 1 ст. 355 ЦПК.

На обґрунтування заяви М. послалася на неоднакове застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах, а саме ст. 117 КЗпП.

Як приклад наявності зазначених підстав подання заяви про перегляд Верховним Судом України судових рішень М. надала копії ухвал колегії суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з

розгляду цивільних і кримінальних справ: від 16 травня 2012 р. у справі про стягнення середнього заробітку за час затримки розрахунку при звільненні (№ 6-47110св11). Цією ухвалою касаційну скаргу задоволено, рішення суду апеляційної інстанції скасовано й залишено в силі заочне рішення суду першої інстанції про задоволення позову; від 18 липня 2012 р. у справі про стягнення середнього заробітку за час затримки розрахунку при звільненні та відшкодування моральної шкоди (№ 6-14417св12). Зазначеною ухвалою касаційну скаргу задоволено, рішення суду апеляційної інстанції скасовано й залишено в силі рішення суду першої інстанції, яким позов задоволено частково.

Постановляючи ці ухвали, суд касаційної інстанції погодився з висновками судів першої інстанції та виходив із того, що невиплата роботодавцем належних звільненому працівникові сум у день звільнення (ст. 116 КЗпП) є підставою для стягнення середнього заробітку за весь час затримки по день фактичного розрахунку, що передбачено ст. 117 КЗпП. Після ухвалення судового рішення, видачі судового наказу про стягнення заборгованості із заробітної плати роботодавець не звільняється від відповідальності, передбаченої ст. 117 КЗпП.

Відмовляючи в задоволенні позовних вимог М. про стягнення середнього заробітку за час затримки виплати заробітної плати у справі, яка переглядається, суд першої інстанції, з висновками якого погодилися суди апеляційної та касаційної інстанцій, виходив із того, що питання передбаченої ст. 117 КЗпП відповідальності Редакції перед М. вже вирішено рішенням Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області від 5 листопада 2012 р. (№ 2/1915/759/2012), яким ухвалено стягнути на користь М. середній заробіток за час затримки виплати заробітної плати, тому підстав для повторного застосування такої відповідальності до відповідача немає. Крім того, ст. 117 КЗпП не передбачена відповідальність у вигляді стягнення середнього заробітку за час затримки виплати заробітної плати після ухвалення рішення суду, яким вже вирішено питання такої відповідальності. За невиконання судового рішення у трудових спорах відповідальність установлена Законом від 21 квітня 1999 р. № 606-XIV «Про виконавче провадження» (далі — Закон № 606-XIV), а не трудовим законодавством.

Отже, виявлено неоднакове застосування судом касаційної інстанції однієї і тієї самої норми матеріального права, а саме ст. 117 КЗпП.

Заслухавши суддю-доповідача, дослідивши доводи заявниці, Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України дійшла висновку про те, що заява М. підлягає задоволенню з таких підстав.

Суди першої та апеляційної інстанцій установили, що рішенням Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області від 5 листопада 2012 р. (№ 2/1915/759/2012), залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду Тернопільської області від 20 грудня 2012 р., задоволено частково позов М. до Редакції: ухвалено стягнути з Редакції на користь М. 20 тис. 853 грн 15 коп. заборгованості із заробітної плати, 11 тис. 131 грн 50 коп. компенсації за невикористану відпустку, 4 тис. 600 грн 86 коп. вихідної допомоги та 10 тис. грн середнього заробітку за час затримки виплати заробітної плати.

Постановами державного виконавця Першого відділу державної виконавчої служби Тернопільського міського управління юстиції від 1 лютого 2013 р. відкрито виконавче провадження з виконання виконавчого листа, виданого 16 січня 2013 р. Тернопільським міськрайонним судом Тернопільської області, про стягнення з Редакції на користь М. зазначених коштів. Установлено строк для добровільного виконання Редакцією рішення суду до 7 лютого 2013 р.

У лютому 2013 р. М. звернулася до Редакції щодо виконання рішення Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області від 5 листопада 2012 р. На це звернення Редакція листом від 13 березня 2013 р. повідомила М. про те, що бюджетом м. Тернопіль на 2013 р. Міськраді як головному розпоряднику коштів передбачено на поточні витрати Редакції кошти в розмірі 600 тис. грн. Заборгованість із заробітної плати колишнім працівникам Редакції може бути погашена за рахунок власних надходжень із господарського рахунку Редакції, у зв'язку з чим кошти виплачуватимуться М. у міру того, як вони надходять на господарський рахунок.

На час розгляду справи судами першої та апеляційної інстанцій заборгованість із заробітної плати відповідач на користь М. не виплатив.

Вирішуючи питання про усунення розбіжностей у застосуванні судом касаційної інстанції норм матеріального права, Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України виходила з такого.

Законом № 606-XIV визначено умови і порядок виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), що відповідно до закону підлягають примусовому виконанню у разі не вико-

нання їх у добровільному порядку. Цим Законом врегульовано лише правовідносини, що виникають у процесі виконання судових рішень.

Відповідно до ч. 1 ст. 117 КЗпП в разі невиконання з вини власника або уповноваженого ним органу належних звільненому працівникові сум у строки, зазначені в ст. 116 цього Кодексу, при відсутності спору про їх розмір підприємство, установа, організація повинні виплатити працівникові його середній заробіток за весь час затримки по день фактичного розрахунку.

Згідно із ч. 1 ст. 116 КЗпП при звільненні працівника виплата всіх сум, що належать йому від підприємства, установи, організації, провадиться в день звільнення.

Таким чином, аналіз наведених норм матеріального права дає підстави для висновку, що передбачений ч. 1 ст. 117 КЗпП обов'язок роботодавця щодо виплати середнього заробітку за час затримки розрахунку при звільненні настає за умови невиконання з його вини належних звільненому працівникові сум у строки, зазначені в ст. 116 цього Кодексу, при цьому визначальними є такі юридично значущі обставини, як невиконання належних працівникові сум при звільненні та факт проведення з ним остаточного розрахунку.

Отже, невиконання з вини власника або уповноваженого ним органу розрахунку з працівником у зазначені строки є підставою для відповідальності, передбаченої ст. 117 КЗпП, тобто виплати працівникові його середнього заробітку за весь час затримки по день фактичного розрахунку. Після ухвалення судового рішення про стягнення заборгованості із заробітної плати роботодавець не звільняється від відповідальності, передбаченої ст. 117 зазначеного Кодексу, а саме виплати середнього заробітку за час затримки розрахунку при звільненні, тобто

за весь період невиконання власником або уповноваженим ним органом належних працівникові при звільненні сум.

Такого самого по суті висновку дійшов і суд касаційної інстанції в ухвалах від 16 травня 2012 р. (№ 6-47110св11) та від 18 липня 2012 р. (№ 6-14417св12).

Суд касаційної інстанції у справі, яка переглядається, не врахував, що вимоги М. про стягнення середнього заробітку за час затримки виплати заробітної плати у цій справі стосуються періоду з листопада 2012 р. до червня 2013 р., а середній заробіток за час затримки виплати заробітної плати у справі за позовом М. (№ 2/1915/759/2012), який ухвалено стягнути рішенням суду від 5 листопада 2012 р., стосувався періоду до листопада 2012 р.

З огляду на викладене не можна було визнати правильним застосування судами першої, апеляційної та касаційної інстанцій у справі, яка переглядалася, ст. 117 КЗпП.

Таким чином, Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України встановила, що ухвала суду касаційної інстанції від 10 жовтня 2013 р. у справі, яка переглядається з підстави, передбаченої п. 1 ч. 1 ст. 355 ЦПК, а саме неоднакового застосування судами касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах, є незаконною.

За таких обставин, керуючись п. 1 ч. 1 ст. 355, п. 1 ч. 1 ст. 360³, частинами 1, 2 ст. 360⁴ ЦПК, Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України заяву М. задовольнила: ухвалу Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 10 жовтня 2013 р. скасувала, справу направила на новий розгляд до суду касаційної інстанції.